

Tanulva termelő társadalom

Társadalmunk tanuló és termelő emberek szocialista közössége, olyan struktúra, amelyben az anyagi javak előállítására és az ismeretek elsajátítása nem egymástól eltérő vagy egymásnak éppenséggel ellentmondó tevékenységek rendezőelve, megosztó princípium, hanem egymást kiegészítő és felerősítő erők kölcsönhatása. Románia Szocialista Köztársaságban a tanulás és a termelés elsősorban *jövőreirányultságuk* érdemén konvergens tevékenységek. Együttesen alkotják a haladás anyagi és szellemi alapját, szavatolják a társadalom szakadatlan fejlődését; sem az egyik, sem a másik nélkül nem tervezhető meg és nem biztosítható a párt-program kitűzte feladat: a jólét, a műveltség — a hatékony munka célja és eszköze —, a civilizált, korszerű életforma.

Termelés és tanulás közös sajátossága — elválaszthatatlanságuk másik pillére — a *folyamatoság, az állandó jelleg.* S ha ezekhez hozzávesszük harmadiknak a *minőség* követelményét, máris tájékozódni tudunk ama tennivalók sokaságában, amelyeket a párt Központi Bizottsága június 1—2-án megtartott bővített plénumán, valamint a szocialista kultúra és nevelés II. kongresszusán elhangzott főtítkári előadói beszédek tűztek ki a dolgozók, az értelmiség, az egész nép számára.

Mint békés építőtevékenység, az egymást kiegészítő tanulás és termelés a legnemesebb emberi törekvéseket szolgálja, pozitív energiákat mozgósít a valóság átalakítására, egy új, magasabb rendű életminőség elérésére, és a társadalom tagjainak magas fokon megvalósuló, fegyelmezett, öntudatos együttműködését feltételezi. Mindkét — társadalmunkban egységes feladatként jelentkező — tevékenység értékfokozó; az áthagyományozandó tapasztalatok és a korszerű módszerek, eljárások, szemlélet iránti nyitottság, az értékelés szempontjainak előítéletmentes, selektív elemzése jellemzi mind az egyén, mind a közösség szintjén, és ezért, ezáltal válik az eredményekben mérhető hatékonyság elengedhetetlen feltételévé.

Az a kötet, amely a közelmúltban a Nevelés- és Oktatásügyi Minisztérium gondozásában az együttélő nemzetiségek anyanyelvű oktatásáról megjelent, egész tartalommal azt a gondolatot sugallja, amelyet már a bevezető tanulmány mint történelmi alapigazságot hangsúlyoz: az elmúlt több mint 17 év során a romániai oktatási rendszerben végrehajtott mélyreható változások szorosan összefüggnek Nicolae Ceaușescu elvtárs minden területen döntő jelentőségű tevékenységével, elméleti és gyakorlati vonatkozásban egyaránt. E tevékenység, e figyelem minden megnyilatkozása, a kongresszusi jelentésektől és előadói beszédektől a különböző munkalátogatások alkalmával kifejtett útmutatásokig, a főfeladat megértéséhez és gyakorlati alkalmazásához segíti hozzá az oktatás és nevelés minden ágában és minden szintjén dolgozó szakembereket. Figyelemreméltó tény, hogy az oktatási intézmények műszaki-tudományos feladatainak mintegy 30 százaléka a nyersanyagok, a fűtőanyag, az energia megtakarításának új módozataira összpontosul, további 18 százaléka a minőségi mutatók javítását, a termelékenység emelését célozza, 15 százalék a mezőgazdasági termelés fokozásának módozataival foglalkozik. Minthogy pedig az oktatási hálózat voltaképpen a szocializálódás, a termelők társadalmába való beilleszkedés hálózata, természetesen fonódnak össze azok a szálak, amelyek az iskolát a termelőegységekhez fűzik: a tanulót, a mai gyermeket a holnap dolgozóval, a társadalmilag szükséges munkaerővel hozzák kapcsolatba.

A pártnak a nemzetiségi iskolapolitikában is érvényesülő céltudatossága eredményeként az elmúlt iskolaévben összesen 3249 tanintézet, illetve tagozat működött a nemzetiségek nyelvén, vagyis 1430 óvoda, 1655 általános iskola (I—VIII. osztály), 160 liceum, továbbá 4 szakiskola. Ezekből 2500 iskola, illetve tagozat oktatási nyelve magyar. Az 1981/82-es tanévben mintegy 336 000 gyermek — 71 000 óvodás, 223 200 általános iskolás, 40 400 liceumi és szakiskolás — tanult magyarul. Amint a Nevelés- és Oktatásügyi Minisztérium nemzetiségi államtitkára tájékoztató célú nyilatkozatából (*Előre*, 1982. augusztus 20.) kitűnik, „szocialista társadalmunk messzemenően biztosítja az anyanyelven való tanulás jogát, ugyanakkor éppen az egyenlő lehetőségek és érvényesülés érdekében nagy figyelmet fordítunk az állam hivatalos nyelvének, a román nyelvnek az elsajátítására“.

A most kezdődő tanévben folytatódik a magyar nyelv oktatásának és elsajátításának a tavaly életbe lépett új tantervekkel és tankönyvekkel sikeresen beindított korszerűsítése. Az V. osztályos magyar tankönyv osztatlan szakmai elismeréssel fogadott „bemutakozása“ után kedvező várakozás előzi meg a VI. osztályos magyar nyelvtankönyv megjelenését, illetve alkalmazását az anyanyelvi oktatásban. Ugyancsak nemzetiségi oktatáspolitikánk vívmányaként elkészült a romániai ma-

gyar irodalom tanítását elősegítő újabb oktatófilm, amely Kós Károly életművét helyezi méltóképpen az egyre nagyobb szerephez jutó audiovizuális szemléltető-eszközök repertoárjába. Az időszerű feladatok megoldásának sorába illeszkednek azok az idén érvénybe lépő szanterek is, amelyek megújítják, korszerűsítik a magyar anyanyelvű kisiskolások számára a román nyelv elsajátítását.

A legmagasabb szinten kinyilvánított alapelvek, kidolgozott programok, kijelölt feladatok ismeretében egyre világosabban körvonalazódnak az új tanév küszöbén azok a lehetőségek, amelyek gyorsuló iramban vezetnek el az elérendő célokhoz abban a forradalmi, kritikai szellemben, amelyre Nicolae Ceaușescu elvtárs a politikai nevelés és a szocialista kultúra II. kongresszusán példát mutatott, kimondván: „bőven van még tennivalónk, hogy elérjük a műveltség, a forradalmi szocialista nevelés általános emelkedését, aminek tükröződnie kell az egész tevékenységben, népünk minden elgondolásában és megvalósításában, életmódjának és munkájának mikéntjében.”

Az oktatás és a szakemberképzés vonatkozásában ez — az előadói beszédet idézve — azt jelenti: „arra van szükség, hogy a kutatási, oktatási intézetek és a termelés a legteljesebb egységben tevékenykedjék [...], s az eredményeket a lehető leggyorsabban alkalmazzák a termelésben”. Más szóval: az oktatás, valamint a kutatótevékenység szerkezetét, célkitűzéseit és stratégiáját döntő mértékben, alapvetően termelési feladatok határozzák meg. Nyilvánvaló, hogy miben áll tehát Románia alkotó hozzájárulása — a pártfőtitkár útmutatásai szellemében — az oktatás új módozatainak, célrendszerének és egy új kutatási trendnek a megvalósításához akkor, amikor ezekre a problémákra a világ különböző országaiban keresik a legésszerűbb megoldásokat.

A román modell, klasszikus megfogalmazásban, úgy, ahogy a politikai nevelés és szocialista kultúra II. kongresszusának előadói emelvényéről elhangzott, a következő alapelvből indul ki: „Az oktatás terén lépéseket kell tenni a párthatározatok, az oktatási törvény maradéktalan alkalmazásáért, az oktatás színvonalának emeléséért és a termeléssel, a kutatással való szerves egybefűzéséért. Kövessenek el mindent olyan magas szakképzettségű szakemberek formálásáért, akik képesek az anyagi termelés folyamatában rájuk háruló felelősségteljes feladatok gyors megoldására.”

Ebből a lényegre törő eszmei útmutatásból kitűnik, hogy a gyors feladatlejtésre alkalmas szakemberek képzése minőségi követelményként foglalja el központi helyét egy olyan koncepcióban, amely a fontossági sorrendnek az új gyakorlati követelményekhez igazodó hierarchiájában az oktatás—kutatás—termelés viszonyrendszer elemeit szinonim fogalmakként értelmezi. Nem külön-külön, hanem együttesen és ugyanabban az értelemben jelentik azt, hogy a szellemi kapacitás nem öncél, hanem a konkrét teljesítmény eszköze, a teljesítmény pedig az anyagi hatékonyságé.

Ha tudományt mondunk, ipari és mezőgazdasági technológiákra kell gondolnunk, ha iskolahálózatról, oktatásról, a káderképzés fejlesztéséről beszélünk, számokat kell látnunk, a munkaerő parancsoló szükségleteit. A pályairányítás felelősége pedig az önmegvalósítást célzó opciók fölébe olyan gyakorlati követelmények kielégítését helyezi prioritásként, mint az, amit az államelnök világosan megfogalmazott, amikor kifejtette, hogy „a modern, kiváló műszaki tulajdonságú gépi eszközök kezelése minden területen széles körű ismeretekkel bíró embereket igényel [...], szakképzettségük tökéletesítése elsődleges követelmény”, annál is inkább, mert „a jelenlegi ötéves tervben nem új termelőkapacitások létesítésére vagy bővítésére kell helyeznünk a hangsúlyt, hanem a meglévők intenzív kihasználására”.

Nem volna teljes az összkép, ha nem állnának itt azok a szavak, amelyeket a termelést szolgáló, a termelőerőt szolgáltató kutatás és tanügy minden dolgozójának, minden szülőnek és tanulóknak mint munkáját, életét meghatározó korparancsot kell emlékeztetnie vénsie: „A párt Központi Bizottságának szószékéről felhívást intéztek a kutatásban és oktatásban tevékenykedő összes dolgozóhoz, hogy egyesítsék erőfeszítéseiket, tegyenek meg mindent, hogy megfelelhessenek a rájuk háruló felelősségteljes feladatoknak, s tovább fokozzák a tudomány hozzájárulását Románia általános fejlődéséhez.”

KORUNK